

Kysymyksiä ja vastauksia OECM-webinaarin avoimesta keskusteluosiosta

10.12.2024 klo 9–12

Ekologinen kompensatio, ympäristötuet, YVA, HELMI

Onko OECM-status este saada myöhemmin alueelle esim. Metka-tukea tai tarjota alue ekologiseen kompensatioon tai luontotekokauppaan?

Voiko ekologiseen kompensatioon käytettäviä alueita (alueet, jotka viedään kompensatiorekisteriin) lukea myös OECM alueiksi?

Eihän ekologisen kompensatian hyvitysalue ole "lisäinen", jos se raportoidaan OECM-alueeksi?

Alue voi saada OECM-statusen, jos kyseisen aluetyypin ominaisuudet (esim. rajoitteet, hallinta, monimuotoisuusvaikutukset) täyttävät OECM-kriteerit. Eli se, voiko tätä aluetyyppiä edustavalle kohteelle saada esim. Metka-tukea, riippuu kohteen edustamasta aluetyypistä ja sen mahdollisesti asettamista rajoitteista tukien tai kompensatian suhteen. Esimerkiksi Metkan/Kemeran ympäristötukisopimuskohteet sekä metsälakikohteet ovat aluetyyppeinä jo läpikäyneet OECM-arvioinnin ja saaneet OECM-statusen.

Kompensatiomenettelyssä kaksi eri luokkaa: 99 §:n mukaiset alueet, joilla tehdään aktiivisia toimia ja 100 §:n mukaiset alueet, joilla toteutetaan pelkkä suojelu. OECM-alueita voidaan käyttää 99 §:n tarkoittamalla tavalla, mutta ei 100 §:n.

Hyvitysalueet raportoidaan varsinaisina suojelualueina, ei OECM-alueina. OECM:inä raportoituja alueita voidaan käyttää kompensatioon silloin, jos alueella tehdään aiempaan käyttöön nähden lisäisiä ennallistamis- tai hoitotoimia. Esimerkki: OECM:nä raportoitu virkistysalue, joka aiemmin on jätetty talouskäytön ulkopuolelle, mutta jolla kompensatiotoimena tehdään erikseen suunniteltuja lehto- tai paahdelajiston tilaa parantavia toimenpiteitä, soiden/lähteiden ennallistamista tms.

Kuntien kannattaa lähtökohtaisesti tuoda OECM-prosessiin sellaisia alueita, joiden luontoarvot nykyisessä käytännössä on riittävästi turvattu, eikä niille ole suunnitteilla käyttömuutoksia. Kompensaatiomahdollisuus kannattaa kuitenkin pitää mielessä sellaisten kohteiden osalta, joiden ennallistaminen / luonnonhoito aiheuttaisi lisäkustannuksia, joihin kunnalla ei ole resursseja. Tällaisessa tapauksessa kompensaatiomarkkina saattaa tarjota rahoituskeinon, eikä OECM-status tätä estä.

Miten OECM-alueet tulisi huomioida ympäristövaikutuksien arviointimenettelyissä? Mikä olisi riittävää huomiointia? ja miten tulisi suhtautua/toimia silloin kun kielteisiä vaikutuksia kohdistuu näihin alueisiin?

OECM-statuksen myönnön perusteena olevan aluetyypin suojeltavat luontoarvot ja hallintamalli ratkaisevat sen, miten YVA-tarkastelussa olevan toiminnan vaikutusta niihin peilataan.

Mitä ovat merkittävimmät erot Helmi, Metso ja OECM-alueella?

OECM-alue on etenkin raportoinnin työkalu, joka kokoaa yhteen erilaisia alueiden hallinta- ja käyttömuotoja, jotka tosiasiallisesti tukevat luonnon monimuotoisuutta. METSO-ohjelman pysyvästi suojellut kohteet kuuluvat tiukan suojelun piiriin. METSO-ohjelmassa Metka-kannustejärjestelmän kautta suojellut määräaikaisten ympäristötukisopimuskohteet ovat OECM-alueita. Helmi-ohjelmassa suojellaan ja ennallistetaan monenlaisia luontotyyppisiä, joista soidensuojeluohjelman kautta rahoitettavat siirtyvät tiukan suojelun piiriin ja muita luontotyyppisiä voidaan tulevaisuudessa esittää OECM-alueiksi useamman eri hallintamallin kautta.

Maisemanhoitoalueet

Kuinka varmistetaan, että OECM-alueilla luonnon tila paranee? Eikö esimerkiksi maisemanhoitoalueella hakkuut ole rajauksin sallittuja?

Riittää, että alue ylläpitää tunnistettuja luontoarvoja. Maisemanhoitoalueiden tunnistetut luontoarvot liittyvät kulttuuri- ja maaseutumaisemalle ominaisiin lajeihin ja elinympäristöihin, jotka eivät tuhoudu yksittäisessä metsänkäsittelyssä. Maisemanhoitoalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmat, sekä alueita koskevat kaavat kuitenkin usein käytännössä vaikuttavat hakkuiden toteuttamiseen siten, että maisemavarvot tulevat huomioiduksi (esimerkiksi avohakkuita välttämällä).

Naapurinvaaran maisemanhoitoalueella on oletettavasti myös yksityisten maanomistajien maita - miten OECD velvoittaa maanomistajia? - miten OECD-kriteerit ovat suhteessa metsäsertifikaatteihin?

OECD ei sinällään aseta lisävelvoitteita maanomistajille, vaan velvoitteet tulevat Naapurinvaaran maisemanhoitoalueen asettamien velvoitteiden kautta. Suomessa metsäsertifiointin käytön ulkopuolelle rajaamien alueiden tarkastelua OECD näkökulmasta on tehty vain hyvin alustavasti. Kansainvälinen FSC päätti General Assembly –kokouksessaan Panamassa marraskuussa 2025 maailmanlaajuisen tietokannan laatimisesta korkean suojeluarvon-metsäalueista niiden OECD-alueiksi tunnistamisen helpottamiseksi.

OECD-sertifiointia hakee alueen hallinnoija. Maisemanhoitoalueen perustaminen perustuu paikalliseen tahtotilaan ja on luonteeltaan hyvin yhteisöllinen. Kenen katsotaan olevan maisemanhoitoalueen hallinnoija OECD näkökulmasta? Kenen aloitteesta esimerkiksi Naapurinvaaran maisemanhoitoalue hakeutui OECD arviointiin?

Maisemanhoitoalueilla hallinnoiva taho on virallisesti se taho, joka on esittänyt maisemanhoitoalueen perustamista ympäristöministeriölle. Naapurinvaaran kohdalla se on Kainuun ELY-keskus, mutta koska toiminta alueella perustuu vahvasti yhteistyöhön, päätös hakea OECD-statusta on tehty yhdessä kyläyhdistyksen ja Sotkamon kunnan kanssa. Aloite asian edistämiseksi tuli OECD-hankkeen ja ympäristöministeriön kautta.

Muut kysymykset

Tarkoittaako Metsähallituksen OECD-päätös, että näitä alueita ei voida enää myöhemmin suojella tiukasti?

Ei tarkoita. OECD-alueeksi määritelty alue voidaan suojella myöhemmin tiukasti.

Voivatko järvet, joet ja muut vesistöt olla OECD-alueita vai vaan niitä ympäröivät alueet? Jos voi niin millä kriteerein?

Kyllä voivat, samoin kriteerein kuin muutkin aluetyypit. Niiden osalta tarkastelu on vielä hyvin alkuvaiheessa.

Voisiko vielä hiukan tarkemmin käydä läpi sitä listaa alueista, joita EI hyväksytä. Miksei?

Listauksessa on sellaiset hankkeessa tarkastellut aluetyypit, jotka eivät (toistaiseksi) kaikilta osin täytä kriteerejä esimerkiksi luontoarvojen, rajauserusteiden tai suunnitelmallisen hoidon pitkäjänteisen toteutumisen osalta. Osalla epäselvyyttä alueita/paikkatietoa hallinnoivasta päävastuutahosta ja hallinnan riittävydestä (vesilain ja vesipuitelidirektiivin alaiset kohteet sekä elinympäristökosteikot), osalla pitkäjänteisyyden toteutumisesta (määräaikaiset kalastusrajoitusalueet), osalla luontoarvoista (kansalliset kaupunkipuistot, joiden luontoarvot keskittyvät suojelualueille ja ulkopuolinen esim. rakennettu tai puistomainen alue ei sisällä tai tue riittävästi luontoarvoja)

Mikä kannuste yksityisellä metsän tai vesialueen omistajalla on hakea OECM-status?

Yksityinen metsä- tai vesialueen omistaja ei nykytilanteessa voi hakea suoraan OECM-status, vaan OECM-status tulee kohteella olevan jonkun muun sopimuksen/hallintamallin kautta, joka on hyväksytty OECM-alueityypiksi. Metsänomistaja voi esimerkiksi tarjota kohdetta METSO-ohjelmaan ympäristötukisopimuskohteeksi, ja saada tästä korvauksen, jolloin kannusteena on suojelusta saatava korvaus. Vesialueita vielä toistaiseksi ole käsitelty niin pitkälle, että niitä olisi hyväksytty OECM-alueiksi.

Miten OECM-alueiksi valitut alueet siirtyisivät kaavoitukseen?

OECM-alueista ei muodosteta uusia kaavamerkintöjä, sillä status perustuu jo olemassa oleviin kaavamerkintöihin, -määräyksiin tai muihin kunnan maankäytön suunnittelua koskeviin toimintamalleihin. Priodiversity Life –hankkeen OECM-työpaketissa käsitellään tarkemmin OECM-alueiden huomioimista kaavaprosesseissa.

Mikä on näiden alueiden suoja tulevaisuudessa? Tuntuu, että nyt näistä on aika lailla ristiriitaisia käsityksiä.

Alueiden suoja ja rajoitteet määrittyvät sen alkuperäisen statuksen mukaisesti. OECM ei vaikuta siihen.